

Position Paper | Standpunten Marita Eskes | [@maritaeskes](#) | Mei 2023
Rondetafelgesprek | Bewezen effectieve methoden basisvaardigheden

Standpunten:

- We weten al decennialang **hoe leerlingen leren**: een **beginner** leert anders dan een **expert** en heeft een rolmodel nodig en goede **instructie** om kennis en vaardigheden eigen te maken.
- We weten hoe we leerlingen op effectieve wijze kennis en vaardigheden kunnen bijbrengen: er is veel kennis over **vakinhoud** (t.a.v. lezen, rekenen, spellen, schrijven etc.) en **didactiek** (hoe we leerlingen iets het beste kunnen aanleren en gebruikmakend van effectieve leerstrategieën).
- Vrijheid van onderwijs is een kostbaar iets, maar **vrijheid** komt wat mij betreft **ná een professionele standaard**. Belangrijk zijn een **visie** en de inzet van effectief **gereedschap rondom** goed lesgeven gebaseerd op kennis uit de wetenschap.
- De Inspectie constateert al jarenlang dat **verschillen in leerprestaties tussen scholen** erg groot zijn, ook bij een vergelijkbare leerlingpopulatie: een leerling is op de ene school beter af dan op de andere school, en dat is zorgelijk. Iedereen verdient een eerlijke kans.
- Effectieve scholen hebben elk een eigen visie en zijn authentiek, het hoeven geen kopieën van elkaar te zijn. Maar ze hebben wel overeenkomsten: ze nemen **kennis van wat werkt** en denken na over de **toepassing van die wetenschappelijke inzichten binnen de eigen schoolcontext**.
- Te veel scholen (en soms ook lerarenopleidingen) varen op gevoel en/of geloven in **onderwijsmythes**: we doen daarmee leerlingen ernstig tekort. Het wordt tijd om **de zin en onzin** van elkaar te gaan onderscheiden.
- Nuance blijft belangrijk: niet alles werkt en niet alles werkt altijd (quote Pedro de Bruyckere). Toch **werken bepaalde zaken veel, en vaker, in relatie tot het leren van beginners**. Elke leraar zou kennis over leren moeten hebben: hoe gaat leren in zijn werk? En over welke bijbehorende didactische gereedschappen moet ik beschikken? Hoe pas ik ze effectief toe?
- Laten we van **lerarenopleiding**, het klaslokaal in **de basisschool** tot aan **nascholing voor leraren** meer **sturen op het inzetten van evidence-informed gereedschap**. Er valt een wereld te winnen: het is vijf voor (of al over) twaalf en tijd om die kennis breed te delen.
- Als Westers land kunnen we het ons niet langer permitteren dat we de toekomstige generatie onvoldoende uitrusten met een **stevige kennisbasis** en **voldoende basisvaardigheden**. De negatieve gevolgen zijn groot. De grote E.D. Hirsch beschrijft al decennialang wat de (negatieve) gevolgen zijn van een child-centered curriculum, terwijl een knowledge-centered curriculum juist bijdraagt aan eerlijke kansen, gezamenlijke opbouw van kennis en betere leerresultaten.

Wat kan de overheid doen:

- Meer **prioriteit** geven aan - en focussen op - de basisvaardigheden: al het andere leren leunt op het beheersen van de basisvaardigheden (lezen, rekenen etc.)
- Bijdragen aan **sturen op het 'hoe'** naast het 'wat' zodat scholen meer gedwongen worden na te denken over effectieve aanpakken en hun handelen op de werkvloer (zie ook De Staat van het Onderwijs 2023) te baseren op evidence-informed gereedschappen.
- Intensieve **samenwerking** met de **Inspectie van het Onderwijs**: scherper toezicht op de basisvaardigheden en duurzame schoolverbetering.
- Werken aan **eerlijke onderwijskansen** voor leerlingen vanuit een goede **langetermijnvisie**.
- Leren van andere landen om ons heen, die ook te maken hebben (gehad) met golfbewegingen en periodes waarin leerlingen goed of minder goed presteerden. Wat was succesvol en hoe kan de overheid bijdragen? (Denk aan het boek '**How to Educate a Citizen, E.D. Hirsch**)
- Nadenken over de mogelijkheid om **lerarenopleidingen** meer **evidence-informed** kennis te laten overdragen, meer eenheid in dat wat studenten leren op de lerarenopleiding. De verschillen tussen lerarenopleidingen zijn groot, maar we hebben het wél over onze toekomstige leraren!
- Spreek uit dat **lesgeven draait om vakmanschap: geen onbevoegde leraren voor de klas, de kwaliteit van de lessen** omhoog, zodat het vak weer **meer aanzien** krijgt. Lesgeven is een ambacht en een **ambacht moet je leren**. Goed zijn in je vak is iets om trots op te zijn: dat kan niet 'zomaar iedereen'. Door alle negatieve berichten kijkt men nu soms neer op het (beroep van leraar binnen het) onderwijs. Het verdient een **beter imago**.

Verdiepende artikelen (zie als bijlage in PDF aangeleverd, met verzoek dit *vooraf* te lezen):

- [Interview over de inzet van bewezen aanpakken in het basisonderwijs.](#)
(Met Tim Surma, Stefan de Clerck, Anneke Smits en Marita Eskes)
- [Beseft wel écht elke leerkracht hoe het Nederlandse leesonderwijs eraan toe is?](#)
(Marita Eskes, De Kwestie, Didactiek Nederlands)
- [Hirsch schrijft vaarwelboek. Belang van evidence-informed onderwijs.](#)
(Marita Eskes, Didactief Online)
- [De Staat van het Onderwijs 2020: het jaar waarin de verschillen nog groter werden.](#)
(Marita Eskes, Komenskypost)

Boekentips rondom bewezen effectieve aanpakken (Inspiratie *na* het rondetafelgesprek):

- How to Educate a Citizen. The Power of Shared Knowledge to Unify a Nation (Hirsch)
- Why don't students like school (Willingham)
- Expliciete Directe Instructie (Hollingsworth & Ybarra, Nederlandse bewerking Schmeier)
- Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek (Surma en collega's)
- Wetenswaardig. Curriculum ontwikkeling voor primair onderwijs (Meester)
- En wat als we nu gewoon weer eens gingen lesgeven? (Naaijken & Bootsma)
- Technisch lezen in een doorlopende lijn (Eskes)
- Begrijpend lezen in een doorlopende lijn (Eskes, verschijnt oktober 2023)
- Op de schouders van reuzen: Inspirerende inzichten uit de cognitieve psychologie voor leerkrachten (Kirschner en collega's)